

egunekoa

Estepan Plazaola Otadui

(Goiena Komunikazio Zerbitzuak kooperatibako lehendakaria)

Euskarazko toki-komunikabideen erronkak

Euskal Herriko Unibertsitateak kaleratu berri du Asier Arangu-renen doktore tesia: Euskarazko komunikabide lokalak Euskal Herrian.

Lanak Euskal Herri osoko herri-aldizkari, telebista eta irratiei buruzko informazio zehatza dakar eta azken atalean, Ondorio nagusiak eta proposamena izenekoan, honela deskribatzen du dauka-gun panorama:

Hiru medioak alderatuz gero -aldizkariak, telebista eta irratia- dudarik gabe aldizkarigintza da indartsuena. 46 euskarazko aldizkari lokal zeuden 1996. urtean. (...) Hiru euskaldunetik bik irakurri edo gainbegiratzeko du euskarazko aldizkari lokal bat. (...) Aldizkarigintzan arrakasta-eredua asmatua dago, baina ezin da lo hartu. Interneteko jauzia egin beharra dago, horrelako iraultzetan lekua hartuta egotea komeni baita beti, baina idatzizkoa ahaztu gabe.

(...)
Euskarazko telebista lokalak, berriz, une kritikoan daude, aurrera / atzera egiteko kinka larrian. 5 dira 1998. urtean jardunean, baina audientzia eta presentzia soziala mugatua dute oso. (...) Gaztelerazko telebista lokal komertzialak sortzen eta indarra hartzen hasi dira eta euskarazkoek ez daukate, inondik inora, bigarren izate-rik. Lehenengo izan behar dute, bestela oso zaila izango baita lekua aurkitzea.

(...)
Udal irratia ere 5 baino ez dira eta oso txikiak. 27.000 lagunentzat bakarrik emititzen dute eta langile banarekin gainera. Hiru Nafarroan eta bi Gipuzkoan daude. Apenas dute eraginik komunikabideen esparruan.

Tesia 1999an bukatua da eta jasotzen

dituen datuak lehenagokoak dira, aipuetan agertzen den bezala. Baina zer gertatu da harrezkero? Esango nuke orduko joerak areagotu baino ez direla egin. Prentsari dagokionez, iraultza handirik izan ez bada ere, aldizkari berri batzuk sortu dira eta baita tartean egunkari txiki bat ere. Telebistan, berriz, erdarazkoak ari zaizkigu tokia jaten eta esango nuke toki-telebistetan, euskarazko eskaintza, erdarazkoen aldean, proportzioan, orain bi urte baino txikiagoa dela.

Euskara Biziberritzeko Plan Nagusian jasota dagoenez, tokian tokiko telebisten etorrera «aparteko aukera izango da euskararentzat». Tokian tokiko telebistak etorri etorri dira eta berriak ere etorriko dira, gero eta pila handiagoetan, gainera; eta unea iritsi zaigu honen inguruan eman beharreko erantzuna ematen hasteko. Ez gaude zain egoteko moduan.

Iritsi zaigu toki-komunikabideen inguruko ekimen sendo eta ausartago bati ekiteko unea. Eginkizun dugu oraindik arlo honetako lanik behinenetako bat: euskarazko toki-komunikabideak bultzatzen ari diren eragile sozialen eta herri-erakundearen artean arloa sustatzeko estrategia bateratu bat diseinatzea.

Baina, halakorik ez dagoen bitartean ere bakoitza bere erronkei aurre egin beharrean gara. Hona hemen, galdera bihurtuta, nik euskarazko toki komunikabideei ikusten dizkiedan erronka nagusiak:

1. Zela lortu diru iturriak ugaritzea? Zela lortu, adibidez, enpresetatik, herri-tarrengandik... dirua lortzea oraingo ezaugarri garrantzitsuenetako bati, ma-

siboak izateari, utzi gabe. Nekez lortuko dugu proiektu tinko eta iraunkorrik, orain bezala, bi diru-iturri bakarrik izanik. Ez litzateke harritzekoa, adibidez, etorkizunean herri mailako publizitatean egun baino lehia handiagoa izatea.

2. Zela lortu herritarrentzat, elkarte-entzat, enpresentzat, erakundeentzat... tokiko informazioari dagokionez, lehen mailako komunikabide, behar-beharrezko, izatea. Dirurik gabe, nekez egin liteke proiektu handirik baina dirua ere ez da guztia. Eta gu baino diruz oparago ibiliko direnak ere etorriko zaizkigu. Horiei aurre egingo badiegu, gizartearekiko loturak estutu beharra daukagu, gizarteak bere-bere senti gaitzan. Kalitatearen, zerbitzuaren, edukien... aldeko apustua egin beharrean gara, baina ez da hori bakarrik, komunikabide-eredua ere bada.

3. Zela lortu eskualdeko informazioa lantzeraz jautsi egitea, eta, aldi berean, herrikoa indartzea? Herriko informazioa da oraindik ere herritarrek gehien apreziatzen dutena, baina zenbait proiektu nekez garatu litezke herri mailan.

4. Zela lortu, eskualdeaz gaindi, euskarazko komunikabideen, tokikoen zein nazio mailakoen, arteko elkarlanak bideratzea? Elkarlan horretarako plan adostu bat izatea ona izango litzateke, baina halakorik ez den bitartean ere, urratsak eman beharko genituzke.

Joan zen asteko Goienkarian Jon Sarasuak zioen euskararen borroka sormen borroka izango dela. Galdera horiei erantzuten saiatzea sormen lan polita iruditzen zait. Goienan horretan dihardugu.

zutabea

Oihane Enbeita

Boterea bortxaz

Instituzio kristaua bortxaketaren polemikak zipriztindu du. Eta horretan gelditu da, zipriztinetan. Zer da, bada, emakume bortxatu bat. Zipriztina. Zelan bilakatuko da neurri sozial, politiko, etikoen iturri, zipriztin bat (!?). Botereak bere burua legitimatzen du botere izateko. Eta bortxaketa botere egintza bat da.

Edozein zapalkuntza mota da botere egintza. Baina zapalkuntza ez da biolentzia, botereak erabakitzen duelako zer den biolentzia eta zer ez. Botere politikoak, botere militarrek, botere ekonomikoak, botere eklesiastikoak, botere sexualak. Emakume bortxatu bat ez da kasu isolatu bat; ez bakarrik urteetan, mendeetan... zehar zerrenda luzatzen ari delako. Bortxaketa baten atzean sistema egituratu bat dagoelako baizik. Errespetuaren eta balore etikoen ginetik eraikia. Menpekotasunak boterea bermatzen duen sistema.

Norbait bortxatzen duten bakoitzean bortxatua sentitzen naiz. Bortxaketa kasu guztiak eta bakoitza isolatzen dituztenean bortxatua sentitzen naiz. Daukan garrantzia ematen ez zaionean eta neurri iturri bihurtu nahi ez dutenean, bortxatua sentitzen naiz. Nazkagarria bezain krudela da bortxaketa bera; nazkagarria eta krudela ematen zaion tratamendua.

Sistema egituratu bat atzetik ez balego, zelan ulertu bortxatua izan denaren erruduntasun sentimendua, autozigorra... Zergatik da errazagoa, «batez ere» mutilentzat, jipoi bat salatzea bortxaketa bat salatzea baino... Zergatik da hain zaila duintasun osoz, publikoki, bortxaketa bat salatzea... Eraso bikoitza jasaten delako, adibidez? Eta azken galdera: Ze dimentsio hartuko luke polemikak, apaizak izan balira bortxatuak?... Zergatik?

seiko urrea

Jose Mari Agirre

Ekonomia berria

Ekonomia berria deitu zaio 2000gn. urte atarian sortu eta garatu den ekonomi sistemari, ale-gia, telefonian, informatikan eta teknologia berrietan oinarritutakoari. Bazirudien, hala uste zuten aldeko optimista gartsuenak, Ekonomia berriak gaitutuko zituela behin betirako ekonomia tradizionalaren ahuleziak eta krisiak, ihes egingo ziela ekonomiaren ohizko zikloi eta hausturarik gabeko hazkuntza bidean sartuak girela denboraldi luze baterako.

Hamarkada osoan iraun du optimismo honek EEBBetan, «kapitalismo herrikoia» bezala bataiatua izateraino eta famili asko zorabio horretan jauzi da. Gure

aitona-amonek ganbarako sabaian, poltsa edo galtzerdi batean sartuta gordetzen zituzten beraien aurrezki txanponak. Ez ziren ugaltzen, ezta ere murrizten orbaitek ostu edo baserria suak erre ezean, gure gurasoek libretan, kartilatan, jartzen zituzten soberakinak eta gure garaian zabaldu ziren finantza produktu ugari; altxorreko letrak, bonoak, inbertsio fondoak, epe jakin baterako sosak kolokatzeko eta horrelakoak; hau da, aurrizkia gorde ez ezik zerbait ugaritu eta gehiagotzeko aukerak, baina segurtasunari lehentasuna emanaz, irabaziari eta arriskuari baino gehiago, nahiz eta gutxiago irabazi segurtasuna bermatzea zen helburua.

Baina 1980tik aurrera, Kutxa edo Banku batean aurrizkiak ipini ordez Burtsan jartzen hasi ziren EEBBetako familiak, batez ere modako baloreetan, ekonomia berriaren ezaugarri zirenetan eta 1999an diru gehiago zeukaten Burtsan kolokatuta Bankuetan baino.

Ekonomi berriaren euforiak segurtasuna gutxietsi eta arriskuak hartzera eramandu dituen familia amerikarrak irabazi oparoen esperantzan, baina Burtsaren *crash*-ak zorpean murgildu ditu, EEBBetako familien erdiek bertan dauzkatelako beraien aurrizkiak. Izan ere ekonomia berriaren *guru*-ek ziotenez mugarik gabeko garapena izan behar zuen honek, krisi eta ziklo guztien ginetik, baina ez da hala izan eta ekonomia berria deiturikoa egokitze prozesuan sartu da.

Irabazi handien irrikak, burtsaren zorbioak berarekin ekarri du «kapitalismo herrikoiaren» porrota eta askoren ametsa zapuztuta geratu da. Jokoa ez da errenta.

kornerra

Mikel Elorza

Presioak

Madrilek presio gogorra egiten dio EAJri, besteak beste ikusi duelako emaitza onak ematen dizkiola. Torloju-estutzeak jeltzaleen balantza eragiten du, baina beti alde berberera, presioa datorkion aldera. Bitxia da Ertzaintzaren inguruko iskanbila. Ertzainek jarduten duten edo ez, hainbestetan errepikatu diguten Erne sindikatuaren bertsioaz aparte, galde diezaietela Ezker Abertzaleko militanteei, galde diezaietela pilotakadak, kolpeak, baita tiroak ere, oilo ipurdia jartzeko moduko epaiak, ehunka isun, irainak, debekuak eta beste jaso dituzten gazte eta ez hain gazteei. Bai zera!! Kexuka agian, baina ertzainei gogor egin dezaten aginduko die Eusko Jaurlaritzak, erakutsi behar dela nola Madril *gezurretan* ari den. *Ardi Beltza* itxi eta Pepe Rei ETako kide dela erabaki dutela eta kexurik ere ez akaso. Presiook ez dute erantzunik eragiten.